

Sınırın Ötesindeki Algılar: Kamuoyunun Gözünden Türkiye-Ermenistan İlişkileri

Analitik Rapor

“Sınırın Ötesindeki Algılar: Kamuoyunun Gözünden Türkiye-Ermenistan İlişkileri” başlıklı analitik rapor , Caucasus Research Resource Center (CRRRC)-Ermenistan Vakfı ve KONDA Araştırma ve Danışmanlık Şirketi'nin 2023-2024 yılları arasında yürüttüğü ortak araştırma sonucunda Hrant Dink Vakfı tarafından yayımlandı.

Bu rapor, Türkiye-Ermenistan normalleşmesine ilişkin Ermenistan ve Türkiye'deki kamuoyu algıları üzerine yapılan özgün bir birincil araştırmanın bulgularını özetlemektedir. Raporun içeriği, Ermenistan ve Türkiye'de eş zamanlı olarak yürütülen iki paralel araştırma girişimine dayanmaktadır. Metodolojik benzerlikler ve farklılıklar raporda şeffaf bir şekilde belirtilmiştir. Her iki ülkede de niceliksel ve niteliksel bir çalışma yürütülmüştür ve araştırma her iki ülkenin genel yetişkin nüfusunu temsil etmektedir.

Rapor 4 bölümden oluşmaktadır:

- Önsöz;
- Bölüm 1. Mercek altındaki Ermenistan: Normalleşmeye yönelik kamuoyu algı ve tutumunun incelenmesi;
- Bölüm 2. Mercek altındaki Türkiye: Normalleşmeye yönelik kamuoyu algı ve tutumunun incelenmesi; ve
- Bölüm 3. Uzman görüşleri: Türkiye-Ermenistan normalleşmesindeki benzerlik ve farklılıkların sentezi, Dr. Erman Bakırcı ve Dr. Sona Balasanyan tarafından birlikte kaleme alınmıştır.

Araştırmadan elde edilen bazı bulgular aşağıdaki gibi özetlenebilir:

* Türkiye ve Ermenistan toplumlarının birbirlerini algılama biçimlerinde bir ikilik bulunmaktadır. Tarihsel ve eğitimsel anlatılar olumsuz olsa da, Ermenistan'daki birçok kişi Türkiyeli sıradan insanları daha dostane ve temasa açık olarak görüyor. Ne kadar çok temas kurulursa bu oran o kadar artıyor ve bu sayede ilerleme fırsatı doğuyor. Aynı durum Türkiyeli insanlar için de geçerli. Bu durum, olumsuz algının kişisel olmaktan ziyade tarihsel ve nesiller arası bir mercekten görüldüğünü ortaya koymaktadır.

* “Ayna benlik” kavramı, öz kimliğimizin başkalarının bizi nasıl algıladığına inandığımızın bir yansıması olduğunu öne sürmektedir. “Aynada yansıtılan öteki” merceğinden bakıldığında, araştırma iki ulus arasındaki algıların ve karşılıklı yansımaların karmaşık etkileşimini vurgulamaktadır. Anketler, her iki ulusun da hükümet pozisyonları ve bunların iki ulus arasındaki etkileşimi nasıl etkileyebileceği konusundaki karşılıklı farkındalığın altını çizmiştir.

* Araştırma, Ermenistan'da Ermenilerin kendilerini tarihsel kurban, Türkleri ise saldırganlar veya düşmanlar olarak algılandığına dair yaygın bir algıya işaret etmektedir. Buna karşılık, Türkiyeli katılımcılar atalarının Ermeni ayaklanmaları nedeniyle acı çektiğini ileri sürmüştür.

* Araştırma, Türkiye'nin Ermenistan halkı arasında Ermenistan'a kıyasla daha güçlü bir devlet olarak tasvir edildiğini ortaya koymuştur, ve bu da iki ülke arasındaki güç dinamiklerini göstermektedir. Bu güç asimetrisi iki toplum arasında karmaşık bir dinamiğe yol açmakta ve iki halkın etkileşimlerini, birbirlerine yönelik algılarını ve normalleşme sürecine verdikleri önemi etkilemektedir.

* Ermenistan nüfusunun yaklaşık %50'si diyalog ve iletişim yoluyla önümüzdeki beş yıl içinde normalleşmenin mümkün olduğuna inanıyor. Türkiye toplumu normalleşme ihtimali konusunda daha kötümser.

* Çözümlememiş tarihi travmalar, gelecekle ilgili endişe ve korku duygularına yol açmaktadır.. Ermenistan'daki katılımcıların çoğu sınırın açılmasının geçmişteki çatışmaların tekrarlanmasına ve ulusal kimlik kaybına yol açabileceğinden endişe etmektedir. Ermenistan nüfusunun önemli bir kısmı Ermenistan ve Türkiye arasındaki mevcut sorunları son derece ciddi ve karmaşık olarak görmektedir. Türkiye nüfusunun sadece %23'ü toplumlar arasındaki mevcut sorunların çok ciddi ve karmaşık olduğunu düşünmektedir.

* Her iki toplum da ekonomik işbirliğini normalleşme için uygun bir başlangıç noktası olarak görüyor. Şehirde yaşayanlar ve yaşlılar, kırsal kesimde yaşayanlara ve gençlere kıyasla Türk ürünlerini satın almaya daha meyilli.

* Halk, Ermenistan hükümetinin normalleşmedeki rolünü çok önemli buluyor ve çoğunluk bunun hayati önem taşıdığını düşünüyor.. Türkiye nüfusu arasında da benzer bir örüntü gözlenmektedir.

* Şu anda Ermenistan'da normalleşmeye karşı temkinli bir açıklık söz konusu ve Ermenistan halkı Türkiye ile bir şekilde ilişki kurulmasını desteklemektedir. Ermenistan'daki genç katılımcılar ilişki kurma konusunda daha şüpheci. Türkiye toplumunda ise Ermenistan'a karşı daha tarafsız bir tutum söz konusudur.

* Türkiye'den katılımcılar arasında Ermenistan ve Ermenistan toplumu hakkında önemli bir bilgi eksikliği olduğu dikkat çekmektedir. İlişkilerin geliştirilmesi ve barış içinde bir arada yaşama yönündeki genel arzuya rağmen, köklü güvensizlik ve milliyetçi etkiler zorlu engeller olmaya devam etmektedir.

Ermenistan ve Türkiye arasındaki normalleşme ihtimali karmaşık ve bölünmüş olmaya devam ediyor. Tarihi meseleler, Ermenistan'daki algılarda cinsiyet ve yaş farklılıkları, Türkiye'de Ermenistan'a yönelik tarafsız yaklaşım ve iki devlet arasındaki algılanan güç asimetrisi zorlukları vurgulamaktadır. Buna rağmen, Ermenistan'daki kadınlar ve gençlerle hedefe yönelik etkileşim ve her iki ülkedeki eğitim önyargılarının ele alınması yoluyla ilerleme potansiyeli bulunmaktadır. Araştırma, yapıcı siyasetçilerin toplumsal önyargıların üstesinden gelmek ve olası engelleri etkili bir şekilde aşmak için dengeli, iyi hazırlanmış ve dikkatli adımlar atması gerektiğinin altını çiziyor. Her iki toplum da normalleşme

Funded by
the European Union

HRANT DİNK VAKFI
HRANT DINK FOUNDATION
ՀՐԱՆՏ ՏԻՆԶ ՀԻՄՆԱԴԱՆ

çabalarında hükümetlerinin kritik rolünü kabul etmekte ve kalıcı barış ve işbirliğine ulaşmak için iki taraflı angajmana duyulan ihtiyacın altını çizmektedir.